

4. Павлюк К. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. № 17. С. 10.
5. Овсянюк-Бердадіна О. Навчально-методичний комплекс з дисципліни Механізм державно-приватного партнерства / Укладач О. Ф. Овсянюк-Бердадіна Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 60 с.
6. World Bank. Public-private partnerships guide, 2014. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/PPP-Reference-Guide>
7. European Commission Directorate-General Regional Policy. Guidelines For Successful Public – Private Partnerships. URL: https://ppp.gov.ie/wp/files/documents/guidance/other_guidance/EU-Guidelines-for-Successful-PPP.pdf
8. Public-Private Partnerships: The UNECE-EBRD Model Law. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjZ-8i95aL-AhVDpYsKHXe_DnYQFnoECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fpublications%2Faw-in-transition-2020-public-private-partnerships.pdf&usg=AOvVaw3NV8RQ2RtVimwfNtXeZJ25
9. Інформація з веб-сайту Європейського інвестиційного банку. URL: <https://www.eib.org/epec/>

УДК 340

Чудик Н. О.

*д.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного
та фінансового права
Західноукраїнського національного
університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне російське вторгнення на територію України, введення воєнного стану та вимушене зупинення функціонування окремих судів зумовило відповідні зміни у законодавчому регулюванні, судовій практиці та територіальній юрисдикції судів. Протягом останніх місяців відбувається поступове відновлення діяльності судової системи України. Станом на сьогодні, попри наявні ризики та виклики, суди в Україні продовжують активно здійснювати правосуддя.

Право на судовий захист не може бути обмежено навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану (частина друга статті 64 Конституції України).

В умовах воєнного стану суди, органи та установи системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах повноважень та в спосіб, визначені Конституцією та законами України, а їх повноваження, передбачені

Основним Законом України, не можуть бути обмежені (частини перша, друга статті 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»).

Більше того, правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами, створеними відповідно до Конституції України. Це передбачено частиною першою статті 26 «Про правовий режим воєнного стану».

За загальним правилом суди здійснюють правосуддя в безперервному режимі в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю учасників справи.

Однак, згідно з частиною третьою статті 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, де введено воєнний стан, може бути змінена територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, або змінено місцезнаходження судів.

У разі неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин під час воєнного або надзвичайного стану може бути змінено територіальну підсудність судових справ, що розглядаються в такому суді, шляхом їх передачі до суду, який найбільш територіально наближений до суду, який не може здійснювати правосуддя, або іншого визначеного суду.

Зараз такі рішення приймає Голова Верховного Суду, про що видає розпорядження.

Відповідне рішення є підставою для передачі усіх справ, які перебували на розгляді суду, територіальна підсудність якого змінюється. Такий порядок визначений частиною сьомою статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

З переліком судів, територіальна підсудність яких змінена у зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя під час воєнного стану, можна ознайомитися на офіційному порталі судової влади України. Також про зміну територіальної підсудності судових справ можна дізнатися безпосередньо на сайті конкретного суду

На функціонування судів, правила їх роботи та можливість здійснення судочинства під час воєнного стану впливає низка факторів, зокрема:

- статус територій, де знаходяться суди;
- поточна ситуація бойових дій у відповідному регіоні;
- можливість уникнути загрози для життя, здоров'я та безпеки відвідувачів та працівників суду;
- можливість забезпечення організаційних питань роботи суду;
- можливість здійснення процесуальної діяльності суддями.

З огляду на ці фактори можна умовно виділити три категорії судів.

Перша – це суди, розташовані на тимчасово непідконтрольних територіях або на територіях, де ведуться активні бойові дії. Ці суди не здійснюють правосуддя, тому територіальна підсудність судових справ, які розглядаються в цих судах, змінена.

Друга – це суди, що знаходяться на територіях наближених до тих, де ведуться бойові дії. Ці суди визначають особливості своєї роботи залежно від можливості здійснення правосуддя з урахуванням дотримання безпеки відвідувачів та працівників суду.

Третя – це суди, що знаходяться на територіях, віддалених від безпосередніх бойових дій. Вони визначають особливості організаційної роботи суду та здійснення процесуальної діяльності з урахуванням умов воєнного стану. Це може бути графік роботи суду, правила прийому кореспонденції тощо.

Рада Суддів України рекомендує що, особливості роботи окремого суду визначаються з огляду на поточну ситуацію у відповідному регіоні.

Рішення про особливості роботи суду ухвалюють збори суддів (включно із використанням будь-яких засобів зв'язку дистанційно) Якщо скликати та провести збори неможливо – відповідне рішення може ухвалити голова суду або особа, що виконує його обов'язки.

У випадку наявності загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників суду, суддів – необхідно оперативно ухвалити рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства судом до усунення таких обставин.

Крім тимчасової зупинки здійснення судочинства можуть бути встановлені інші особливості здійснення судочинства та роботи суду, наприклад:

- розгляд лише невідкладних справ (взяття під варту, продовження строків тримання під вартою);
- відкладення розгляду справ у випадку, якщо сторона у справі не може прибути до суду через небезпеку для життя, або не може подати заяву про відкладення розгляду справи чи про розгляд справи у режимі відеоконференції у зв'язку із роботою на об'єктах критичної інфраструктури, вступом до лав Збройних сил України, територіальної оборони, добровольчих воєнних формувань тощо;
- переведення на дистанційну роботу працівників апарату, визначення мінімальної кількості осіб, які повинні знаходитися у приміщенні суду впродовж робочого дня;
- припинення проведення особистого прийому громадян керівництвом суду;
- обмеження допуску в судові засідання осіб, які не є учасниками судових засідань тощо.

Ще на початку дії правового режиму воєнного стану Рада суддів України у своїх рекомендаціях судам зазначала про необхідність по можливості відкладати розгляд справ, за винятком невідкладних судових розглядів (взяття під варту, продовження строків тримання під вартою) та знімати їх з розгляду, зважаючи на те, що велика кількість учасників судового процесу не мають змогу прибути до суду через небезпеку для життя або не можуть подати заяву про відкладення розгляду справи чи про розгляд справи у режимі відеоконференції у зв'язку із роботою на об'єктах критичної інфраструктури, вступом до лав Збройних сил України, територіальної оборони тощо.

Однак наразі суди, які розташовані на безпечних на цей час територіях, продовжують розгляд у судових засіданнях цивільних, адміністративних та господарських справ.

Враховуючи те, що в умовах воєнної агресії проти України особиста участь у судовому засіданні може бути небезпечною для учасників справи,

активно практикується участь у судовому засіданні поза межами приміщення суду у режимі відеоконференції. Поширеною дана форма участі у судовому засіданні стала ще у зв'язку з введенням карантину, зумовленого Covid-19.

Судова практика свідчить, що суди здебільшого задовольняють клопотання учасників справи про участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, якщо наявна відповідна технічна можливість.

Так, наприклад, Велика Палата Верховного Суду, розглядаючи касаційну скаргу, зазначила у своїй ухвалі від 07 червня 2022 року у справі № 910/10006/19, що з огляду на умови та обстановку, за яких має здійснюватися правосуддя і на необхідність дотримання принципів рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом; гласності та відкритості судового процесу; змагальності сторін та розумних строків розгляду справи, звернення до суду з клопотанням про розгляд справи в режимі відеоконференції дозволить дослідити й оцінити доводи касаційної скарги без порушення означених засад судочинства та водночас гарантувати та не наражати відвідувачів судового засідання на загрози їхньому життю, здоров'ю та безпеці, що можуть виникнути в умовах воєнної агресії проти України.

Однак враховуючи, що у багатьох судах не завжди наявна можливість проводити судові засідання у режимі відеоконференції, рекомендуємо заздалегідь уточнювати відповідну інформацію в суді. Крім того, про наявність у суду відповідної технічної можливості може бути зазначено в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Таким чином, воєнний стан в Україні вніс свої корективи у процес розгляду судових справ. Однак, навіть в умовах воєнного стану конституційне право людини на судовий захист не може бути обмежено. Тому заходи, які наразі впроваджуються у судовій системі, мають на меті забезпечити можливість розгляду судових справ і не наражати на небезпеку життя та здоров'я учасників судового процесу.

УДК 342.9(043.3)

Шевчук О. Р.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, Західноукраїнський національний університет

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ

Громадський контроль реєстрації активів цивільного стану у механізмі правового регулювання суспільних відносин зумовлює необхідність встановлення меж дії правового режиму, не допускаючи їх надмірного розширення, а також теоретичного та законодавчого визначення єдиних